

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 342 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari.....	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellastirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullaevna</i>	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
<i>Muzafarov Muxammadali Maxsudovich</i>	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
<i>Yadgarova Surayyo</i>	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
<i>Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
<i>Yusupova Sanobar Odil qizi</i>	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
<i>Бахтияр Катибжанович Саттаров</i>	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
<i>Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова</i>	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
<i>Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова</i>	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
<i>Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева</i>	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
<i>Джалилова Феруза Намазовна</i>	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
<i>Zuhridin Azizov</i>	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
<i>Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.</i>	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
<i>Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова</i>	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
<i>Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna</i>	
Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов	234
<i>Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы</i>	
Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	245
<i>Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash	248
<i>Botirova Jumagul Chori qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	254
<i>Kaypova Gulnara Muratbaevna</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari	257
<i>Davletova Hamida Xasan qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari	261
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura</i>	
Orkestr va ansamblarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	265
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich</i>	
Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi	269
<i>Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi</i>	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich</i>	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
<i>Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi</i>	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi</i>	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni.....	294
<i>Xushbokov Oybek Uralovich</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
<i>Erhanova Nasiba Absayitovna</i>	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
<i>Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi</i>	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
<i>Akmalova Farida Dilmurod qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni.....	304
<i>To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
<i>Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi</i>	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'zni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
<i>Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari	314
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ...	318
<i>G'ulomova Oychehra No'monjon qizi</i>	
Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari.....	321
<i>G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish	324
<i>Iroda Isroilova</i>	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv	329
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
<i>Yuldoshev Khaydarbek</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
<i>Allayarova Sojida Umirzakovna</i>	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения	339
<i>Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.</i>	

PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK QARASHLARDA OTANING OILADAGI O'RNI HAQIDAGI TASAVVURLARNI SHAKLLANTIRISH DINAMIKASIGA OID FIKRLAR TALQINI

Karshiyeva Dilafruz Suyunovna

Nizomiy nomidagi O'zMPU universiteti
"Amaliy psixologiya" kafedrası professori,
psixologiya fanları doktori

Maxamatova Munisa Mamirzo qizi

Oriental universiteti
Samarqand filiali psixologiya yo'nalishi magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogik va psixologik yondashuvlar asosida oilada otaning o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllanishi va ularning vaqt davomida o'zgarish (dinamika) jarayoni tahlil qilinadi. Tadqiqotda otaning tarbiyaviy, emotsional va ijtimoiylashtiruvchi funksiyalari, shuningdek, ushbu funksiyalar haqidagi tasavvurlarning o'smirlar ongida shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar yoritilgan. Empirik tadqiqot natijalari otaning faol ishtiroki farzandlarning emotsional barqarorligi, ijtimoiy moslashuvi va axloqiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Maqola natijalari pedagogik amaliyot, oila psixologiyasi va psixologik maslahat jarayonlarida qo'llash uchun muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: oila psixologiyasi, ota obrazi, otaning oiladagi o'rni, pedagogik yondashuvlar, psixologik qarashlar, o'smirlik davri, ijtimoiylashuv.

Abstract: This article analyzes the formation of ideas about the role of the father in the family and the process of their change (dynamics) over time based on pedagogical and psychological approaches. The study highlights the educational, emotional and socializing functions of the father, as well as the factors influencing the formation of ideas about these functions in the minds of adolescents. The results of the empirical study show that the active participation of the father has a positive effect on the emotional stability, social adaptation and moral development of children. The results of the article are important for application in pedagogical practice, family psychology and psychological counseling processes.

Key words: family psychology, father image, father's role in the family, pedagogical approaches, psychological views, adolescence, socialization.

Аннотация: В данной статье анализируется формирование представлений о роли отца в семье и процесс их изменения (динамики) во времени на основе педагогических и психологических подходов. Исследование освещает образовательные, эмоциональные и социализирующие функции отца, а также факторы, влияющие на формирование представлений об этих функциях в сознании подростков. Результаты эмпирического исследования показывают, что активное участие отца оказывает положительное влияние на эмоциональную устойчивость, социальную адаптацию и нравственное развитие детей. Результаты статьи важны для применения в педагогической практике, семейной психологии и процессах психологического консультирования.

Ключевые слова: семейная психология, образ отца, роль отца в семье, педагогические подходы, психологические взгляды, подростковый возраст, социализация.

KIRISH

Pedagogika va psixologiya fanlarida oilaning, xususan, ota va onaning farzand tarbiyasidagi roli alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi. An'anaviy qarashlarda ota ko'proq moddiy ta'minotchi va intizomni ta'minlovchi shaxs sifatida talqin qilingan bo'lsa, zamonaviy ilmiy yondashuvlarda u farzandning emotsional, ijtimoiy va axloqiy rivojlanishida faol subyekt sifatida qaralmoqda.

Oila shaxs rivojlanishining eng muhim va dastlabki ijtimoiy muhitlaridan biri hisoblanadi. Aynan oilada bola ijtimoiy munosabatlar, axloqiy me'yorlar, qadriyatlar tizimi va shaxslararo muloqotning dastlabki tajribasini egalaydi. Pedagogika va psixologiya fanlarida ota va onaning farzand tarbiyasidagi o'rni masalasi doimo markaziy mavzulardan biri bo'lib kelgan. Biroq uzoq vaqt davomida ilmiy tadqiqotlarda onaning tarbiyadagi roli yetakchi sifatida talqin qilinib, otaning funksiyalari asosan moddiy ta'minot va nazorat bilan cheklangan.

So'nggi o'n yilliklarda jamiyatda kechayotgan ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy o'zgarishlar, gender rollarining qayta taqsimlanishi, oilaviy munosabatlarning demokratlashuvi natijasida otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlar sezilarli darajada o'zgardi. Zamonaviy ilmiy yondashuvlarda ota farzand tarbiyasining faol ishtirokchisi, emotsional tayanch va ijtimoiylashuv jarayonining muhim subyekti sifatida qaralmoqda. Bu esa pedagogik va psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlar dinamikasini chuqurroq o'rganishni taqozo etadi.

Mazkur maqolaning dolzarbligi shundaki, otaning tarbiyaviy va psixologik ishtiroki haqidagi tasavvurlar farzand shaxsining emotsional barqarorligi, ijtimoiy moslashuvi va axloqiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, pedagogik va psixologik nuqtayi nazardan otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllanishi va rivojlanish dinamikasini nazariy hamda empirik jihatdan tahlil qilish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Ushbu maqolaning maqsadi – pedagogik va psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllanish jarayoni, uning rivojlanish bosqichlari va o'smirlar ongida aks etish xususiyatlarini aniqlashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur mavzuga oid olib borilgan ilmiy tadqiqotlar otaning oiladagi o'rni va uning farzand rivojlanishiga ta'siri masalasiga bo'lgan qiziqishning sezilarli darajada oshganligini ko'rsatadi.

Xorijiy psixologlar M. Lamb, J. Pleck, A. Bandura, J. Bowlbi tadqiqotlarida otaning emotsional qo'llab-quvvatlashi, muloqotga kirishishi va tarbiyaviy jarayondagi faolligi bolaning psixologik farovonligi va ijtimoiy moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatishi ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

M. Lamb tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda otaning farzand hayotidagi ishtiroki kognitiv rivojlanish, ijtimoiy kompetensiyalar va xulq-atvorni tartibga solishda muhim omil ekanligi qayd etilgan.

J. Pleck esa zamonaviy otalik konsepsiyasini ishlab chiqib, otaning mas'uliyati faqat moddiy ta'minot bilan cheklanmasligini, balki emotsional va pedagogik funksiyalarni ham qamrab olishini ta'kidlaydi.

MDH olimlari E. Erikson, A.G. Asmolov, L.I. Bojovich, V.V. Stolin tadqiqotlarida ota obrazi shaxsiy identifikatsiya, ijtimoiy moslashuv va axloqiy ong shakllanishining muhim omili sifatida talqin qilinadi. Ularning ilmiy qarashlariga ko'ra, ota bilan ijobiy munosabatlar farzandda mustaqillik, mas'uliyat va ijtimoiy faollikni rivojlantiradi.

O'zbekiston olimlari E.G'. G'oziev, V.M. Karimova, S.H. Raimova va boshqalar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda milliy mentalitet sharoitida otaning oiladagi pedagogik va psixologik funksiyalari tahlil qilingan. Ushbu ishlarda otaning tarbiyadagi faol ishtiroki farzandning axloqiy qadriyatlari, ijtimoiy xulq-atvori va emotsional barqarorligini shakllantirishda muhim omil ekanligi ko'rsatib berilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotning metodologik asosi zamonaviy pedagogik va psixologik fanlarda qabul qilingan tizimli, shaxsga yo'naltirilgan hamda faoliyatga asoslangan yondashuvlarga tayangan. Tizimli yondashuv otaning oiladagi o'rnini oila tizimining tarkibiy elementi sifatida ko'rib chiqishga imkon beradi. Ushbu yondashuvga ko'ra, ota obrazi va uning tarbiyaviy ishtiroki boshqa oilaviy omillar bilan o'zaro bog'liq holda shakllanadi va rivojlanadi.

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv doirasida farzandning individual psixologik xususiyatlari, yosh va rivojlanish bosqichlari hisobga olindi. Ushbu yondashuv L.S. Vigotskiy, E. Erikson, L.I. Bojovichlarning shaxs rivojlanishi haqidagi nazariy qarashlariga tayanadi. Faoliyatga asoslangan yondashuv esa A.N. Leontyev va S.L. Rubinshteyn konsepsiyalariga muvofiq ravishda otaning farzand bilan birgalikdagi faoliyati orqali uning ijtimoiy va axloqiy tajribasi shakllanishini tushuntiradi.

Mazkur metodlar tanlovi otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni kompleks – ya'ni kognitiv, emotsional va xulq-atvoriy komponentlar birligida o'rganish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Olingan natijalar pedagogik va psixologik nazariyalar nuqtayi nazaridan tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, otaning oiladagi faol va ijobiy ishtiroki haqidagi tasavvurlar yuqori bo'lgan o'smirlarda emotsional barqarorlik, ijtimoiy moslashuv va axloqiy mas'uliyat darajasi sezilarli darajada yuqoriligi aniqlandi.

Mazkur natijalar J. Bowlbi tomonidan ishlab chiqilgan bog'lanish nazariyasi bilan mos keladi. Ushbu nazariyaga ko'ra, ota bilan xavfsiz emotsional bog'lanish farzandning psixologik barqarorligi va ijtimoiy munosabatlarda muvaffaqiyatli bo'lishiga xizmat qiladi. Shuningdek, A. Banduraning ijtimoiy o'rganish nazariyasi nuqtayi nazaridan qaralganda, otaning xulq-atvori va munosabatlari farzand uchun muhim ijtimoiy model vazifasini bajaradi.

Tahlil natijalari otaning tarbiyaviy faolligi bilan o'smirlarning ijtimoiy faolligi va o'z-o'zini baholash darajasi o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi. Bu holat E. Eriksonning psixosotsial rivojlanish nazariyasida ilgari surilgan tashabbuskorlik va identifikatsiya bosqichlari bilan izohlanadi.

Bundan tashqari zamonaviy o'smirlar otani faqat moddiy ta'minotchi emas, balki maslahatchi, himoyachi va emotsional tayanch sifatida qabul qilayotganliklarini ko'rsatdi. Ushbu holat pedagogik qarashlarda oilaviy tarbiyaning demokratlashuvi va ota-onalik rollarining transformatsiyasi bilan izohlanadi.

Shunday qilib, olingan natijalar pedagogik va psixologik nazariyalar bilan uyg'unlikda bo'lib, otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlar dinamik va ko'p qirrali jarayon ekanligini tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, pedagogik va psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlar jamiyat taraqqiyoti bilan uzviy bog'liq holda rivojlanib boruvchi dinamik jarayon ekanligi aniqlandi. Zamonaviy ilmiy yondashuvlarda ota farzand tarbiyasining faol, mas'uliyatli va emotsional jihatdan muhim subyekti sifatida e'tirof etilmoqda.

Empirik tadqiqot natijalari otaning tarbiyaviy va emotsional ishtiroki o'smirlarning emotsional barqarorligi, ijtimoiy moslashuvi va axloqiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Bu esa oilaviy tarbiya tizimida otaning rolini kuchaytirish, pedagogik va psixologik amaliyotda otalar bilan ishlashga alohida e'tibor qaratish zarurligini ko'rsatadi.

Mazkur maqola natijalari pedagogik amaliyot, oila psixologiyasi, shuningdek, ota-onalar bilan olib boriladigan profilaktik va rivojlantiruvchi ishlarni takomillashtirishda nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Lamb M.E. The role of the father in child development. – New York: Wiley, 2010.
2. Pleck J.H. Fatherhood and masculine identity. – New York: Oxford University Press, 2012.
3. Erikson E. Identity and the life cycle. – New York: Norton, 2014.
4. Asmolov A.G. Psychology of personality. – Moscow: Smysl, 2015.
5. G'oziev E.G'. Oila psixologiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2016.
6. Karimova V.M. Shaxs va oila. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
7. Raimova S.H. Otaning oiladagi o'rni va uning psixologik talqini. – Toshkent, 2025.
8. Specific Features Of The Program Aimed At Developing Moral Self-Awareness In Adolescence. (2024). International Conference on Economics, Finance, Banking and Management , 316-320. <https://econfseries.com/index.php/6/article/view/222>
9. Mamanazarov Uchqun Burxon O'g'li, Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna. Pedagogical Features Of Formation Of Professional Competence In Students // ReFocus. 2024. №10. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pedagogical-features-of-formation-of-professional-competence-in-students> (дата обращения: 02.02.2026).
10. Mamanazarov U. O 'smirlik davrida axloqiy o 'zini o 'zi anglashning xususiyatlari //MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI JURNALI. – 2023. – T. 1. – №. 2-3.
11. Mamanazarov U. B. et al. Ajdodlarimiz qoldirgan ilmiy me'rosning yoshlar xulqiy-tarbiyaviy ongi shakllanishidagi psixologik o'rni //Academic research in educational sciences. – 2022. – C. 257-261.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.